Skolinspektionen

Hammarö kommun
kommun@hammaro.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av arbetet med att främja ett positivt skolklimat vid Hammarlundens skola 7–9 Nord i Hammarö kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Hammarlundens skola 7–9 Nord i Hammarö kommun. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska arbetet med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel där hela skolan involveras i arbetet, med fokus på årskurserna 7–9. Detta omfattar hur lärare och annan skolpersonal arbetar med att främja ett positivt skolklimat, och hur rektorn arbetar strategiskt för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Hammarlundens skola 7–9 Nord i följande utsträckning:

Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat

Lärare och annan skolpersonal arbetar i hög utsträckning med att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektorns strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat

Rektorn arbetar i hög utsträckning för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Hammarlundens skola 7–9 Nord.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas lärares och annan skolpersonals arbete med att eleverna ska trivas och vara trygga i skolmiljön, under hela skoldagen. Det innefattar hur lärare och annan personal arbetar relationsfrämjande och i sitt ledarskap agerar tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande. Området inkluderar även hur personalen arbetar för att eleverna ska involveras så att de ges möjlighet att utveckla sin förståelse för vad ett positivt skolklimat innebär. Härtill granskas om det sker ett arbete, med gemensamma arbetssätt och aktiviteter, som utvecklar skolklimatet.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärare och annan skolpersonal arbetar i hög utsträckning med att främja ett positivt skolklimat. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare och annan personal, elever, observationer av skolmiljön samt inkommen dokumentation.

Ledarskap och relationsarbete

Lärare och annan personal utövar ett tydligt och samtidigt omtänksamt och stöttande ledarskap i syfte att främja ett positivt skolklimat. Under hela skoldagen finns vuxna tillgängliga i gemensamma utrymmen där de arbetar relationsskapande i mötet med elever. Varje morgon finns personal vid entrén i rollen som trygga vuxna som hälsar eleverna välkomna till skolan. Lärare och annan personal är synliga och närvarande i skolans olika miljöer under hela skoldagen, bland annat genom att de använder gemensamhetsutrymmen som arbetsplats där de sätter sig ner med sin dator och arbetar, genom att leda och delta i organiserade och spontana aktiviteter och bemanna kafeterian. Såväl lärare som annan personal signalerar att de värdesätter eleverna och bryr sig om dem genom att prata med eleverna om deras intressen utöver skolarbetet och följer upp tidigare frågor och samtal. Lärare och annan personal upprätthåller ordning utan att vara auktoritära och de har en god balans mellan att både agera tydligt och konsekvent samt att vara lyhörda och stöttande i sitt ledarskap. Personal ingriper direkt vid otrygga situationer och agerar konsekvent och rättvist med uppföljande samtal med elever.

Lärare och annan personal har tydliga strategier för att kontinuerligt involvera eleverna i att skapa ett positivt skolklimat. Arbetet bedrivs i huvudsak under ledning av mentorer med stöd av trygghetsteamet på mentorstiden, som är schemalagt varje vecka. Där får elever i samtliga årskurser gemensamt i mentorsgrupperna samtala om och reflektera över skolans klimat, utifrån en strukturerad modell för trygghets- och värdegrundsarbete. Eleverna får också diskutera och göra övningar kring normmedvetenhet och respekt för människors olikheter. Personalen arbetar medvetet för att utveckla elevernas kunskaper om normer i samhället så att de kan reflektera över normer i skolmiljön, exempelvis varför det kan vara svårt att våga avvika från normer i en relativt homogen skolmiljö. Lärare och annan personal lyfter fram goda exempel på elever som vågar bryta mot normer för att uppmuntra andra elever på skolan att våga vara sig själva. Eleverna ges även möjlighet att genom övningar och samtal träna sin förmåga att hantera konflikter och att våga uttrycka sina åsikter. Elevernas synpunkter följs upp i diskussioner på mentorstiden samt genom elevenkäter och kontinuerliga klass- och elevråd i arbetet med ett positivt skolklimat.

Lärare och annan personal bedriver ett kontinuerligt skolövergripande arbete med tydliga arbetssätt och aktiviteter som främjar ett positivt skolklimat. Det finns en aktiv vuxennärvaro under hela skoldagen. Det finns personal som tillsammans med elever bemannar skolans kafeteria och gemensamhetsytor. I kafeterian och på övriga gemensamma ytor finns möjlighet för elever att umgås med elever från andra klasser och årskurser genom olika aktiviteter. Elever från olika årskurser och klasser deltar i rastaktiviteterna som genomförs dagligen under ledning av två personal och med olika teman under olika veckor. Personalen planerar aktiviteterna så att elever exempelvis ska kunna delta vid flera tillfällen i samma aktivitet och kommer framöver att alltmer låta elevernas önskemål ingå i planeringen. Personal i skolbiblioteket har flera pågående aktiviteter, exempelvis att låta elever från olika årskurser vara delaktiga i att ta fram boktips och delta i en filmklubb. Personalen har i uppdrag att uppmärksamma elever som inte vågar delta i aktiviteter och att följa med dem och stötta dem. Personal uppmärksammar om elever är exkluderade eller sitter ensamma. När de ser detta kan de exempelvis sätta sig bredvid, börja prata och bjuda in andra elever i samtalet. När konfliktsituationer uppstår ingriper personal och går exempelvis en promenad med eleven för att få eleven att lämna situationen. Under promenaden samtalar personalen med eleven och de reflekterar tillsammans över det som inträffat, innan eleven får stöd att återgå till undervisningen. Det finns också traditioner på skolan vid olika tillfällen, som friluftsdagar och idrottsturneringar och de har exempelvis en särskild ”toffel-dag” för både personal och elever från alla årskurser eftersom det är en sko-fri skola. Vidare framgår att elevrådet har delats in i olika grupper och att en ”event-grupp” ansvarar för

aktiviteter som genomförs vid flera tillfällen under läsåret för alla klasser och årskurser. Elever från årskurs 7 ansvarar till viss del för städning i kafeterian och matsalen och elever från årskurs 8 och 9 hjälper till med servering i kafeterian under rasterna, vilket skapar elevdelaktighet i arbetet för ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektors strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas hur rektorn arbetar för att det ska finnas ett gemensamt arbete på skolövergripande nivå för att främja ett positivt skolklimat. Detta inkluderar även hur rektorn arbetar och tar ansvar för att lärare och annan personal på skolan utvecklar och förhåller sig till de gemensamma förhållningssätten.

Området inbegriper även att lärare och annan personal ska få vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt så att de kan omsätta dessa och verka för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn arbetar i hög utsträckning för att främja ett positivt skolklimat. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare och annan personal, samt inkommen dokumentation.

Gemensamt arbete på skolövergripande nivå

Rektorn leder ett strategiskt arbete för att skapa ett positivt skolklimat. Rektorn är aktiv och drivande i arbetet med att synliggöra och uttala skolans arbets- och förhållningssätt i syfte att främja goda relationer, ett gott bemötande av elever samt vikten av hög vuxennärvaro i verksamheten under skoldagen. Detta visar också rektorn genom att vara en förebild för personal och elever genom sitt bemötande och sitt sätt att agera samt genom att vara tillgänglig i verksamheten. Rektorn har uttalade förväntningar på personalen i det relationella arbetet, vilket långsiktigt och systematiskt förmedlas i de strukturer, rutiner och forum som byggts upp för arbetet med ett positivt skolklimat. I detta ingår också att rektorn vid rekrytering av personal lägger stor vikt vid att personen delar skolans värderingar. Rektorn har organiserat verksamheten utifrån hemvister för att skapa mindre elevsammanhang och därigenom ge bättre förutsättningar

för lugn och trygghet under skoldagen. I varje hemvist finns också de lärare som ansvarar för elevernas undervisning, vilket innebär att personalen finns nära eleverna under skoldagen. Därmed stärks möjligheterna att vara tillgänglig för eleverna och bygga relationer. Gemensamma funktioner som personalrum, elevhälsa, bibliotek och rektorsexpedition är placerade i anslutning till gemensamhetsytor för eleverna, för att skapa förutsättningar för en hög vuxennärvaro och ett relationsskapande arbete. Hela skolans personal är delaktiga i arbetet för ett positivt skolklimat. Exempelvis deltar bespisningspersonal i samtal om trivsel i matsalen, lokalvårdspersonal samverkar med lärare i idrottshallarna för att skapa trygghet vid omklädningsrummen och de bjuds in att delta i kompetensutvecklingsinsatser för relationsskapande arbete. Det finns rastvärdsscheman och rastaktiviteter som leds av personal och som bidrar till vuxennärvaro, trivsel och trygghet i verksamheten. Rektorn har anställt personal med särskilt fokus på trivsel och trygghet vilken bland annat har i uppdrag att vara en trygg vuxen som möter upp eleverna på morgonen samt ansvarar för rastaktiviteter på skolan och är stöd åt mentorerna i årskurs 7. Rektorn bjuder in elever i årskurs 6 till skolan under vårterminen innan skolstart för att skapa trivsel och trygghet i stadieövergången. Vårdnadshavare involveras i verksamheten på olika sätt, bland annat genom att rektorn bjuder in dem till en skolmingelsdag i början av läsåret. Vårdnadshavare ges möjlighet att lämna synpunkter till skolan vid föräldramöten och via skolans digitala plattform. Vårdnadshavare har bland annat varit involverade i förändringar av utemiljön på skolan. Vårdnadshavarna får även kontinuerlig information om det värdegrundsarbete som genomförs för att de också ska kunna diskutera i hemmet.

Rektorn tar ett aktivt ansvar för att personalen utvecklar samsyn kring skolans gemensamma förhållningssätt. Rektorn har skapat en organisation för samverkan mellan elevhälsoteam, arbetslag, undervisande lärare och mentorer i ett främjande arbete som omfattar hela skolan och all personal. Det finns forum där personalen kontinuerligt ges möjlighet att diskutera skolans förhållningssätt och skapa samsyn. Då pratar personalen bland annat om vad skolans rutiner och arbetssätt innebär, vad de förväntas göra och hur de genom sitt agerande gemensamt kan bidra till ett positivt skolklimat. Rektorn leder även ett närvarofrämjande arbete med handledning flera gånger per termin, vilket skapar samsyn bland personalen i det relationella arbetet med elever och i förståelsen för ett positivt skolklimat. Det finns också ett skolgemensamt värdegrundsarbete som leds av skolans trygghetsteam utifrån en systematisk arbetsmodell med olika teman under läsåret. Det skolgemensamma värdegrundsarbetet genomförs i samtliga årskurser för att skapa ett positivt skolklimat. Trygghetsteamet leder arbetet som mentorerna genomför med eleverna. Trygghetsteamet följer upp och analyserar resultaten i elevenkäterna vilket

rektorn tar del av och genomför åtgärder både i arbetslagen och skolövergripande. Rektorn följer upp att personalen agerar i enlighet med skolans gemensamma förhållningssätt genom medarbetarsamtal, samtal i närvarohandledningen samt genom forum som trygghetsteamet och genom informella samtal ute i verksamheten.

Vägledning, stöd och kompetensutveckling

Rektorn ser till att skolans personal får vägledning, stöd och relevant kompetensutveckling som möjliggör ett medvetet arbete med gemensamma förhållningssätt för att främja ett positivt skolklimat. Nyanställd personal får en tydlig vägledning kring arbets- och förhållningssätt genom att rektorn tilldelar en mentor som handleder, genom ett uttalat kollegialt samarbete samt en uppstart med information om digitala kanaler och planer. Som en del av skolans gemensamma arbete för att stärka personalens förutsättningar i uppdraget används en strukturerad modell som omfattar olika inslag. Personalen får ta del av såväl föreläsningar som handledning och erfarenhetsutbyte dem emellan. Exempelvis har trygghetsteamet tagit del av fortbildning om elevers relationer kopplat till sociala medier. Kunskaper förs sedan vidare till övrig personal och ut i arbetslagen, som ett stöd inför arbetet med värdegrundsövningar och respekt för människors olikheter tillsammans med eleverna. Lärare och annan personal genomför övningar kring normer innan motsvarande aktiviteter genomförs med eleverna. Det framgår också att personalen haft föreläsningar samt handledning av skolpsykolog på gruppnivå samt att det finns en öppen mottagning för lärare varje vecka i elevhälsoteamet som stöd i det relationella arbetet med elever och i arbetet för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Maria Larsson

Beslutsfattare
Signerat av: Maria Larsson

X Måns Holmstedt

Föredragande
Signerat av: Måns Holmstedt

I handläggningen av ärendet har även utredare Susanne Nordberg deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollag (2010:800)

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att i denna lag avses med

- undervisning: processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden, och

- utbildning: verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt denna lag inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår bland annat att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna.

Av 5 kap. 3 § 1–2 st. skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Det ska på skolenheten bedrivas både ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero och ett arbete för att upprätthålla tryggheten och studieron. Huvudmannen ska säkerställa att arbetet bedrivs och rektorn ska ansvara för arbetet.

Enligt förarbetena till skollagen främjas trygghet, liksom studiero, av tillitsfulla relationer, samsyn bland personalen, ett systematiskt arbete och en hög delaktighet av eleverna. Det är viktigt att arbetet för trygghet sker på ett skolövergripande sätt och att skolans personal har ett gemensamt förhållningssätt samt att det inte bedrivs avskilt från undervisningen och utan tillräcklig koppling till elevers vardag. Det förebyggande arbetet omfattar ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska prägla utbildningen, bland annat alla människors lika värde och respekt för

andra människors egenvärde samt jämställdhet (prop. 2021/22:160 s. 41 och 229).

Av 2 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Av 2 kap. 10 § skollagen framgår bland annat att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Av 2 kap. 34 a § skollagen framgår bland annat att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling.

Läroplan för grundskolan (Lgr22 [SKOLFS 2010:37])

Av grundskolans läroplan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, förståelse och medmänsklighet) framgår att ingen i skolan ska utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Dessutom ska eleven enligt grundskolans läroplan ((Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, god miljö för utveckling och lärande) möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling och även om personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet har skolan en viktig roll. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Verksamheten ska präglas av omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling.

Vidare framgår det av läroplanen (Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande) att alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomförs i 38 skolor runt om i landet med inriktning på årskurserna 7–9, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Hammarlundens skola 7–9 Nord i Hammarö kommun ingår i granskningen. Skolinspektionen besökte Hammarlundens skola den 29–30 september. Besöket genomfördes av utredarna Måns Holmstedt och Susanne Nordberg.

Hammarlundens skola 7–9 är organiserad i två skolenheter, Syd och Nord, och är en kommunal skola med Hammarö kommun som huvudman. Skolenhet Hamarlundens skola 7–9 Nord har vid granskningstillfället 240 elever fördelade på fyra klasser i årskurs 7, tre klasser i årskurs 8 och fyra klasser i årskurs 9.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Tre observationer i skolmiljön
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare och annan skolpersonal
- En intervju med rektor
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten/huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens huvudsakliga fokus riktar in sig mot arbetet för ett positivt skolklimat under skoldagen och på årskurserna 7–9. Ett positivt skolklimat innefattar bland annat positiva, omtänksamma och stöttande relationer mellan elever och mellan skolpersonal och elever. Detta för att eleverna ska uppleva skola som en trygg, säker och respektfull plats, samt att eleverna uppskattar och känner en samhörighet med skolan. I granskningen är fokus på skolornas främjande arbete. Det främjande arbetet hänger dock så nära ihop med det förebyggande att de är svåra att skilja åt. Med skolklimat avses utbildningen i sin helhet, det vill säga allt som sker under skoldagen inom verksamheten. Arbetet behöver inkludera hela skolan med både de faktiska platser som finns i skolmiljön och alla individer på skolan, som rektor och all skolpersonal. Det huvudsakliga fokuset i granskningen riktas mot hur man arbetar med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel utanför undervisningstiden och inte specifikt i skolämnena under skoldagen. Hur lärare och annan skolpersonal arbetar med klasserna, elevgrupper och klassklimat är ändå en så pass central del i skolornas arbete för att skapa trivsel och trygghet att det inte går att avgränsa bort helt. Även elevers perspektiv, hur elever involveras i relationsarbetet och hur de stärks i sin förmåga att verka för ett positivt skolklimat är en del av granskningen.

Granskningen syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel där hela skolan involveras i arbetet. Skolans arbete granskas i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare och annan skolpersonal med att främja ett positivt skolklimat?

2. I vilken utsträckning arbetar rektorn strategiskt för att främja ett positivt skolklimat?

Kvalitetskriterier

Ledarskap och relationsarbete

Lärare och annan skolpersonal utövar ett tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande ledarskap i syfte att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer under skoldagen; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

Arbetet präglas av att det finns tydliga strategier och arbetssätt för hur eleverna ska involveras.

Lärare och annan skolpersonal arbetar medvetet utifrån skolans gemensamma förhållningssätt för att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

Gemensamt arbete på skolövergripande nivå

Rektorn ansvarar för att, genom ett strategiskt arbete, skapa ett positivt skolklimat där hela skolan involveras.

Rektorn tar aktivt ansvar för att skolan utvecklar gemensamma förhållningssätt, som all skolpersonal tillämpar och förhåller sig till.

Vägledning, stöd och kompetensutveckling

Lärare och annan skolpersonal ges vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt i arbetet med att främja ett positivt skolklimat.